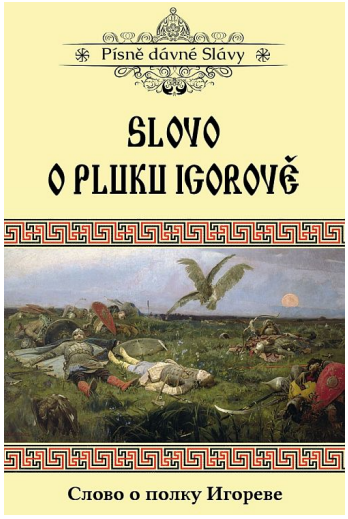
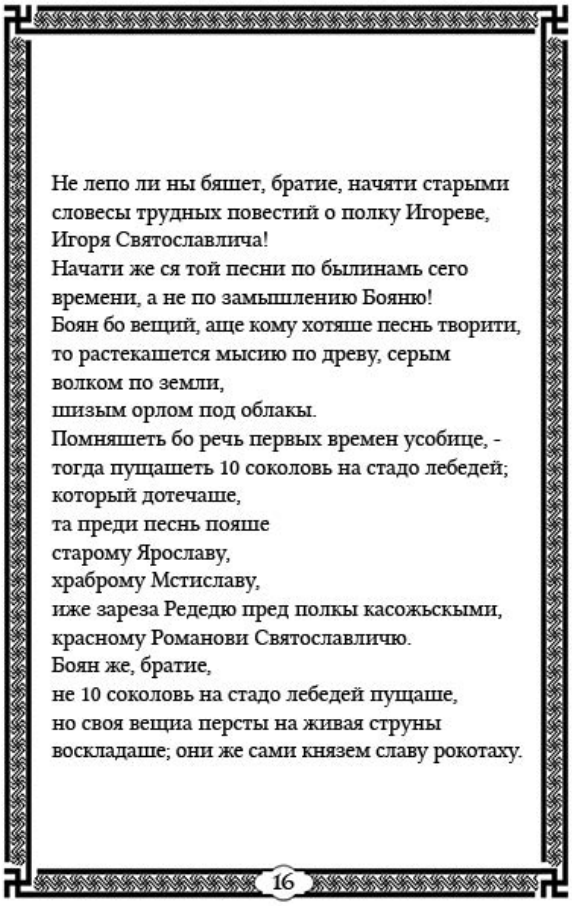

Roku 1185 se novgorodsko-severský kníže Igor Svjatoslavič vydal na pochod proti kočovným turkickým Polovcům. Jeho výprava dopadla neslavně, a právě o ní podává svědectví tento věhlasný staroruský epos.

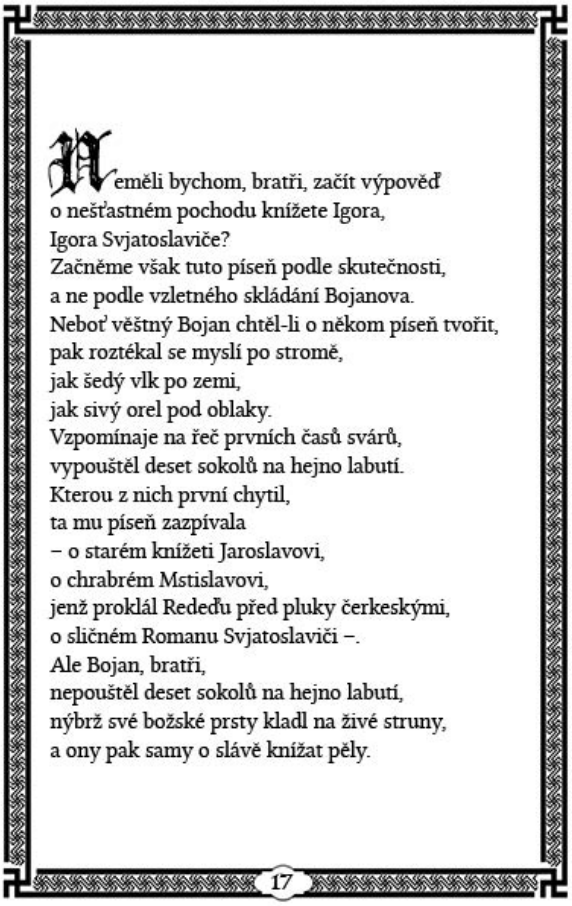
Jedná se o významnou slovanskou písemnou památku, která se po revoluci při odklonu ČR západním směrem stala pro českého čtenáře neprávem opomíjenou až přehlíženou.
Po letech konečně přichází toto slavné dílo v novém českém překladu. Kniha je navíc dvojjazyčná a může tak být velmi užitečnou pomůckou pro studenty ruského jazyka.

Vydalo nakladatelství Černý Drak
http://www.cernydrak.eu

Не лепо ли ны бяшет, братие, начяти старыми
словесы трудных повестий о полку Игореве,
Игоря Святославлича!
Начати же ся той песни по былинамь сего
времени, а не по замышлению Бояню!
Боян бо вещий, аще кому хотяше песнь творити,
то растекашется мысию по древу, серым
волком по земли,
шизым орлом под облакы.
Помняшеть бо речь первых времен усобице, -
тогда пущашеть 10 соколовь на стадо лебедей;
который дотечаше,
та преди песнь пояше
старому Ярославу,
храброму Мстиславу,
иже зареза Редедю пред полкы касожьскыми,
красному Романови Святославличю.
Боян же, братие,
не 10 соколовь на стадо лебедей пущаше,
но своя вещиа персты на живая струны
воскладаше; они же сами князем славу рокотаху.

16

Neměli bychom, bratři, začít výpověď
o nešťastném pochodu knížete Igora,
Igora Svjatoslaviče?
Začněme však tuto píseň podle skutečnosti,
a ne podle vzletného skládání Bojanova.
Neboť věštný Bojan chtěl-li o někom píseň tvořit,
pak roztékal se myslí po stromě,
jak šedý vlk po zemi,
jak sivý orel pod oblaky.
Vzpomínaje na řeč prvních časů svárů,
vypouštěl deset sokolů na hejno labutí.
Kterou z nich první chytil,
ta mu píseň zazpívala
– o starém knížeti Jaroslavovi,
o chrabrém Mstislavovi,
jenž proklál Redeďu před pluky čerkeskými,
o sličném Romanu Svjatoslaviči –.
Ale Bojan, bratři,
nepouštěl deset sokolů na hejno labutí,
nýbrž své božské prsty kladl na živé struny,
a ony pak samy o slávě knížat pěly.

17

Více o knize
Slovo o pluku Igorově je podle obecně přijímaného názoru staroruský hrdinský epos napsaný neznámým autorem koncem 12. století, někdy po roce 1185, kdy proběhla neúspěšná výprava novgorodsko-severského knížete Igora Svjatoslaviče (1150 – 1202) proti Polovcům (turkickým Kumánům). Právě toto neslavné tažení epos popisuje.

Pravost textu je dnes akademiky většinou respektována, přesto se stále najdou kritici tvrdící, že se jedná o podvrh napsaný mnohem později, podobně jako v případě českých rukopisů *Královédvorský* a *Zelenohorský*, u nichž je pravost velmi nejistá.

Staroruský epos se dochoval v jediném rukopise ze 16. století v Spaso-preobraženském klášteru v Jaroslavli. Odtud knihu údajně ukradl roku 1795 běloruský mnich a prodal ji dvořanu carevny Kateřiny II. hraběti Alexeji Ivanoviči Musinu-Puškinovi (1744 – 1817). V roce 1800 pak sám Musin-Puškin epos vydal knižně. Originální text ze 16. století ovšem shořel v jeho domě při požáru Moskvy roku 1812 za Napoleonova vpádu, takže se *Slovo o pluku Igorově* dochovalo v opise pořízeném pro Kateřinu II. a ve formě 1. tištěného vydání z roku 1800.

Právě neexistence originálu a dokonce i důkazu, že Musin-Puškin nějakou knihu skutečně vlastnil, vede některé badatele k přesvědčení, že se jedná o podvrh. Otázkou však je, zda nebyla kniha během požáru v Moskvě spíše cíleně odstraněna či zabavena nějakou klikou ze západu, aby následný vědecký rozbor nemohl potvrdit její pravost. Od počátku se totiž právě ze západu ozývaly hlasy, že text nemůže být pravý, jelikož na Rusi ve dvanáctém století nemohl být žádný génius, který by tak honosný epos dokázal sepsat. Jinak řečeno to znamená, že pro německé a anglosaské akademiky jsou Slované příliš hloupí na to, aby se mohli rovnat autorům písemných památek ze západu, které se ovšem taky nedochovaly

v originálech – to už samozřejmě v tomto případě nikomu nevadí. Dvojí metr je zde cítit velmi patrně.

Myšlenka o záměrném odstranění Musin-Puškinovy knihy mi nepřijde konspirativní, přihlédnu-li k případu slavné *Velesovy knihy*, kterou se snažili mnozí také zdiskreditovat a dodnes je lidem podsouváno, že se jedná o padělek, ačkoli veškeré argumenty proti její pravosti už spolehlivě vyvrátila odborná expertíza mnoha vědců. Z případu Velesovy knihy je zjevné, že si „někdo“ nepřeje, aby si Slované uvědomovali existenci své Kultury a vlastního písma dávno před příchodem křesťanství. Už sám požár knihovny v roce 2015, v němž shořely veškeré originální přepisy Velesovy knihy, o něčem svědčí.

Slovo o pluku Igorově je však z konce dvanáctého století, kdy už Kyjevská Rus byla v područí křesťanství. Přesto však zde najdeme zmínky o Trojanově věku a dokonce i o Busově věku, což jsou časy popisované právě ve Velesově knize. Zrovna tak v obou dílech najdeme jméno slavného pěvce Bojana, ačkoli zde se nejedná o stejnou osobu, neboť tyto Bojany dělí mnoho století.

Další námitkou proti pravosti Slova o pluku Igorově je skutečnost, že text obsahuje bohemismy, což je pro Čechy velmi zajímavá informace. Z autorství byl podezírán i Josef Dobrovský. S touto možností přišel profesor Harvardovy univerzity Edward L. Keenan (* 1936), který tvrdí: *„Ať už na to hledíme jakkoli, hypotéza, že autorem Slova o pluku Igorově byl Josef Dobrovský, jistě není tak nepravděpodobná jako předpoklad, že takový text byl vytvořen někde na území východní Evropy koncem 12. století, aniž by měl nějakého předchůdce, aniž by současně s ním vzniklo nějaké jiné obdobné dílo, aniž by byl později napodoben. Spíše plní údivem, že tak četní badatelé po tak dlouhou dobu a s takovou vynalézavostí v sobě chovali víru v tak nepravděpodobnou událost.“*

Osobně nepochybuji o tom, že tento epos své předchůdce měl, a dokonce měl i své nástupce (např. známá *Zádonština*). Potíž je v tom, že předchůdci vznikali v časech původní Slavjanské Víry naším původním písmem, jehož existenci akademická obec – především ta západní – doposud zarytě ignoruje. No a takoví předchůdci byli samozřejmě křesťany důsledně likvidování. Pan profesor z Harvardovy univerzity si zjevně neuvědomuje, jak ohromné množství spisů muselo skončit v církevních plamenech, případně nějakým nedopatřením shořely při „zcela náhodném“ požáru celých knihoven.

Za nejzávažnější bohemismus ve Slově o pluku Igorově je považován výraz „rány“ ve smyslu „údery“, což lze použít jedině v češtině, protože ostatní slovanské jazyky používají toto slovo jen ve smyslu „zranění“. Je možné, že epos skutečně napsal Čech nebo lépe řečeno spíše Moravan, jelikož Kyjevská Rus byla s Moravou vždy v přátelském svazku. Za mnohem pravděpodobnější vysvětlení ovšem považuji skutečnost, že jak čeština, tak ruština vznikaly z původního zdrojového slověnského jazyka, který mohl nějaké slovo obsahovat, ale zatímco v češtině se zachovalo, jinde jeho používání časem zaniklo. Autor eposu pak mohl psát ve staroruštině s mnoha archaismy, což byl jazyk logicky daleko bližší staroslověnštině než pozdější ruština. Čím dále do minulosti jdeme, tím jednotnější naše jazyky jsou, jak už kdysi řekl jasně kyjevský letopisec Nestor: *„Jazyk slověnský a ruský jedno jest.“*

Epos byl osočován jako padělek i na základě faktu, že je celý protkán romantickými výjevy přírodních obrazů, folklorním cítěním a pohanskými božstvy. Církev totiž netolerovala ani naše staré Bohy, ani přírodu v pozadí lidských osudů. Pokud však někdo chtěl udělat padělek, který měl vypadat jako z 12. století, proč by ho dělal tak hloupě, že by ho naplnil literárními znaky z 18. století? Problém vidím jinde. Rus na konci 12. století totiž byla zcela jiná, než jak nám ji předkládají dnešní historici. Konkrétně mám na mysli skutečný vliv církve. Křesťanství tam ještě nebylo dlouho a fakticky ho přijala v podstatě jen vládnoucí

vrstva, zatímco prostý lid vyznával stále naši starou Víru. Mnoho badatelů (především vědci ze Světové slovanské akademie – SVA) už naznačilo, že křesťanství bylo přijato jen formálně pro okolní svět, zatímco ruský lid nadále vyznával staré Bohy. Křesťanství pak mělo jakousi umírněnou formu, která asimilovala starou Slavjanskou Víru a pohanská tradice byla respektována až do konce 17. století, kdy byly přijaty církevní reformy patriarchy Nikona a vzniklo schizma, které utopilo Rus v krvi. Pravoslavné křesťanství se tehdy oddělilo od tzv. Staroobřadníků. Zastánci umírněného staroobřadnického křesťanství byli církví a carským vojskem pronásledováni a zabíjeni. Kdoví, jestli tehdy nebyly vyvražděny i zbytky vyznavačů původní Slavjanské Víry, která měla v odlehlých částech Rusi podmínky k tomu, aby se v ruských srdcích udržela? Teprve po Nikonovi dostalo ruské pravoslavné křesťanství dnešní podobu vzešlou ze staré Byzance.

Je třeba si uvědomit, že neznámý autor Slova o pluku Igorově je člověk z lidu. Nevzývá vládnoucí vrstvu a nevzývá ani církev. Celý epos je o slovanském srdci a o jednotě. Je vyřčen hlasem ruského lidu a touhou po ukončení svárů a sjednocení celého národa. Nejedná se o prosazování křesťanství. Mnohem častěji zde najdeme staré Bohy a přírodní síly. Pokud je zde řeč o křesťanských plucích, tento přívlastek mohl být do eposu doplněn dost možná až časem rukou nějakého přepisovatele, stejně jako poslední slovo „Amen“ na konci eposu. Slovo o pluku Igorově ani z daleka neprosazuje křesťanství a z mnoha důvodů by se dalo označit za pohanské dílo.

A pokud je v eposu řeč o pohanech, tedy o Polovcích – Kumánech, tak ti patřili nejspíše ke zbytkům Chazarské říše a jako turkický národ žijící z dobyvačných nájezdů neměli se slavjanským pohanstvím založeném na védské Kultuře zhola nic společného.

K nejvýznamnějším vědcům obhajujícím pravost tohoto díla patřil Dmitrij Sergejevič Lichačov (1906 – 1999), jehož zásluhou se dnes Slovo snad už bez pochybností zařazuje do ruské středověké literatury. Lichačov dokázal pravost mnoha parametry. Především je epos vyložitelný z dobových souvislostí a mezi ním a ostatními staroruskými texty té doby existují vzájemné vazby a vzájemná podmíněnost. Celková propojenost mezi všemi známými díly je pak zjevným důkazem, že Slovo o pluku Igorově skutečně pochází z konce 12. století. Dodal bych jen, že se dílo doplňuje i s Velesovou knihou (více ve vysvětlivkách).

…více textu v předmluvě knihy.

autor: Roman Koňařík

~ ~ ~

Kniha je vybavena poznámkami k překladu a rozsáhlými vysvětlivkami. Nechybí ani podrobná mapa ruských knížectví a rodokmen knížat vyskytujících se v eposu. Co se týče ruské části knihy, ta je převedena z originálního textu do současné azbuky a pravopis je přiblížen moderní ruštině, aby byl text užitečný i pro čtenáře, kteří se učí ruský jazyk.

Kniha vychází u nakladatelství Černý Drak a lze ji za skvělou cenu objednat přímo od nakladatele.

Sdílet